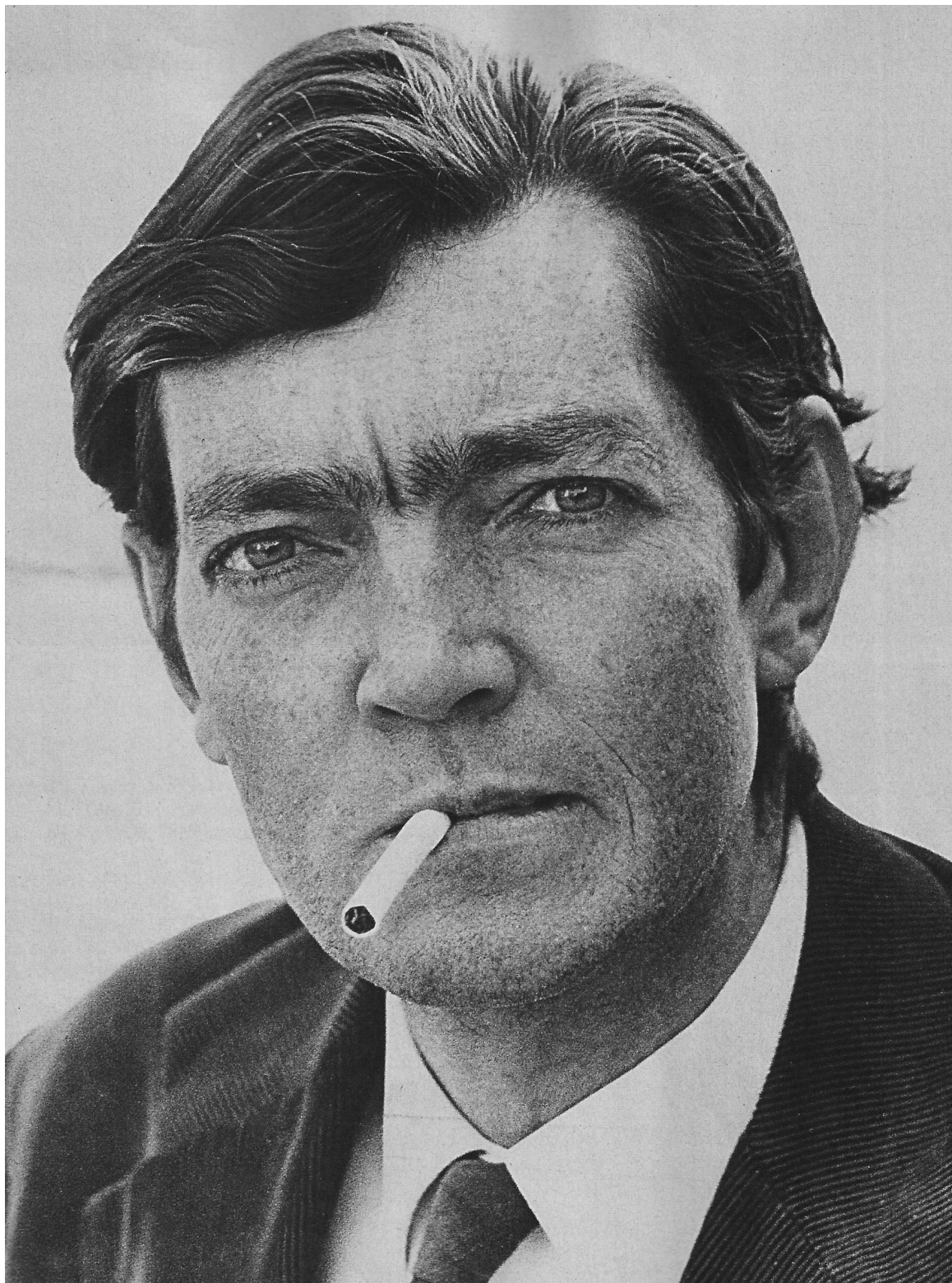

Kultur / **Bøger**

Latinamerikas Ulysses er en tidlig postmoderne roman

Julio Cortázar. Foto: Sara Facio / Wikimedia Commons

ANMELDELSE / 27.07.17

Det er både ærgerligt og uforståeligt, at danske læsere har måttet vente 54 år på oversættelsen af Julio Cortázar's hovedværk, romanen *Hinkeleg*. Men nu er den her, en ekstremt ambitiøs bog, velskrevet, eksperimenterende og tilegnet alle, der interesserer sig for forholdet mellem verden og kunsten

Mathilde Moestrup

Når den argentinske forfatter Julio Cortázar (1914-1984) nævnes, er det som regel i samme åndedrag som toneangivende latinamerikanske forfattere som Gabriel García Márquez, Mario Vargas Llosa og Jorge Luis Borges. Men selvom Cortázar regnes for en af de vigtigste stemmer i det 20. århundredes latinamerikanske litteratur, er det aldrig lykkedes hans forfatterskab at trænge bredt ud til de danske læsere. Hvorfor ikke? En oplagt grund kunne være, at hans hovedværk, murstensromanen *Hinkeleg* fra 1963 (*Rayuela* på spansk) først i år er blevet oversat til dansk.

Så først og fremmest tak til Forlaget Skjødt, som har sørget for oversættelsen. Hvis man på nogen måde interesserer sig for latinamerikansk litteratur, er *Hinkeleg* et uundgåeligt værk. Og hvis man ikke gør, er det en bog, der har mere end blot litteraturhistorisk betydning. *Hinkeleg* er et narrativt og filosofisk eksperiment, en 'kontra-roman' som Cortázar selv kaldte den, og et mesterværk, som til alle tider vil kunne ruske sin læser i hans eksistens.

Hinkeleg's næsten 800 sider falder i tre dele: »Fra den anden side«, som foregår i Paris, »Fra denne side«, hvor vores hovedperson vender tilbage til hjembyen Buenos Aires og »Fra andre sider (Undværlige kapitler)«, som er en samling kapitler, uden hvilke bogens plot stadig hænger sammen. Kapitlerne er uddybelser af samme plot, poetikalske metaovervejelser om værket og citater fra forfattere så forskellige som Witold Gombrowicz, Anaïs Nin og Octavio Paz.

På første side konfronteres læseren med et valg: Man kan enten læse de to første dele fra ende til anden og udelade de undværlige kapitler (den læsestrategi, der senere beskrives som 'damelæseren') eller man kan følge en 'rute' gennem bogen, hvor man starter med kapitel 73 og herefter hopper frem og tilbage mellem på den ene side de to første deles kronologi og så de undværlige kapitler. Siden tilføjede Cortázar den mulighed, at man også bare kan læse bogen vilkårligt, altså starte et hvilket som helst sted. Således er *Hinkeleg* allerede fra første side et opgør med dannelsesromanens opbyggelige narrative form og læserens rolle som passiv modtager.

Uanset hvilken læsestrategi man vælger, introduceres man til værkets hovedperson Horacio Oliveira, en argentinsk intellektuel i fyrrerne, der bor i Paris og siden i Buenos Aires. Vi møder ham i Slangeklubben, en intellektuel klub, hvor han sammen med europæere og amerikanere diskuterer litteratur og filosofi, drikker *caña* og ryger Gauloises. Men først og fremmest møder vi ham i hans søgen efter la Maga, en ung uruguayansk kvinde, som Oliveira måske, måske ikke, elsker.

»Ville jeg finde Maga?«, lyder romanens første sætning (hvis man er damelæser), og så følger man ellers Oliveira gennem Paris' gader i sin søgen efter Maga, som han med vilje ikke har spurgt, hvor er gået hen, men som han altid ender med at møde på en af byens broer før eller siden. En af romanens mest citerede sætninger finder man tidligt: »Vi vandrede omkring uden at lede efter hinanden, vel vidende, at vi gik rundt for at mødes.«

Midt i al sin intellektualisering, i sit forsøg på at gøre op med »de vestlige dikotomier«, som Horacio selv kalder det, er *Hinkeleg* både romantisk og erotisk i sine beskrivelser af Maga. Uanset hvor meget både Horacio og Cortázar forsøger at undgå det, er hun den akse, værket drejer om. Maga kan nemlig det, som det ikke lykkes den intellektuelle Horacio: hun møder verden med intuitiv tiltro og forstår den som umiddelbart meningsfuld, hvorimod den kølige og ensomme Horacio konstant fortolker og dermed opløser dens symboler.

Horacio og Maga udgør en velkendt modsætning, men deres tilgange til verden bliver også et billede på de to måder, læseren kan gå til teksten *Hinkeleg* på: Vil man læse bogen som en nydelsesfuld fortælling, der stikker i alle mulige retninger, eller vil man forsøge at forstå dets poetikalske strategier, gøre den til objekt for ens analytiske blik, og dermed også risikere at tage livet af den nydelsesfulde bevægelse igennem det?

Ud over at værket på både elegant vis vender og drejer spørgsmål som dette, er der en anden oplagt grund til, at alle bør læse *Hinkeleg*; nemlig at Cortázar skriver enormt godt. Horacio Oliveira fremstilles med dyb indlevelse og bidende ironi. De lange samtaler, der udvikler sig til hanekampe i Slangeklubben er uhyggeligt realistiske. Og beskrivelserne af Maga, der svinger fra desperationen over ikke at kunne indfange hende i teksten til latterliggørelsen af hendes manglende dannelse, er overvældende.

Horacio trasker rundt i Paris' regnvåde gader eller i Buenos Aires' hede i sin søgen efter Maga og mening, og på samme måde vandrer man som læser rundt i *Hinkeleg*; på sporet af noget, placeret i en form, man delvist selv er med til at definere, men også hele tiden usikker på, hvad det er man søger. Storbyen bliver til en tekst, som Horacio bevæger sig rundt i, og af og til får kunst og verden lov til at smelte sammen. Men ikke længe går der, før de brutalt skilles ad igen, når en af de andre intellektuelle f.eks. punkterer denne følelse ved at intellektualisere den og kommentere, at »i grunden er Paris en enorm metafor.«

Hinkeleg er ofte blevet kaldt Sydamerikas *Ulysses*. Stilmæssigt er der bestemt visse sammenfald med Joyces hovedværk: mange af *Hinkelegs* kapitler kan beskrives som *stream of consciousness*, en indre monolog bag hvilken et plot udspiller sig. Tematisk møder vi i begge værker den flanerende mand i storbyen og det hverdagslige, der hvirvles op til den store eksistentielle krise

Men man kan godt mærke, at *Hinkeleg* udkom 40 år senere end *Ulysses*. Den er ekstremt bevidst om sin egen form og med dens inddragelse af citater og *ready mades* fra aviser og opslagsværker er det fristende at

kalde bogen en tidlig postmoderne roman. Den er en samling af fragmenter, der buldrer mod sin læser i en konstant forhandling af mening og meningsløshed, af forholdet mellem verden og kunsten.

FAKTA

Julio Cortázar

Hinkeleg

Oversat af Rigmor
Kappel Schmidt

759 sider, 348 kr.

Forlaget Skjødt